

PATENTLAGSTIFTNINGSKOMMITTÉNS BETÄNKANDEN

III.

FÖRSLAG

TILL

LAG

ANGÅENDE

FÖRBUD MOT VARORS FÖRSEENDE
MED ORIKTIG URSPRUNGSBETECKNING
OCH SALUHÅLLANDE AV ORIKTIGT
MÄRKTA VAROR

STOCKHOLM 1913

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig skrivelse	5
Lagförslag	9
Motivering.	
Inhemska ursprungsbeteckningar	15
Främmande ursprungsbeteckningar	29
Allmänna bestämmelser	41
Bilaga	43

TILL KONUNGEN.

Sedan patentlagstiftningskommittén, i vars ursprungliga uppdrag ingår att verkställa utredning angående behovet av lagstiftningsåtgärder mot s. k. illojal kon-

kurrens, genom nådigt brev den 13 sistlidne juni fått sig anbefallt att jämväl utarbete förslag till en provisorisk lag med bestämmelser mot åsättande inom landet å varor av oriktig ursprungsbeteckning och försäljning inom landet av sålunda märkta varor, får kommittén härmed i underdånighet överlämna förslag till dylik lag jämte tillhörande motiv.

Stockholm den 25 september 1913.

Underdånigst

E. O. J. BJÖRKLUND.

PER ANDERSON. FRANS BRUNDIN. JOHN EDBERG.

H. HJERTÉN. JOHN JOSEPHSON. ARVID KUYLENSTJERNA.

TORD MAGNUSON. NILS RAHM. JOSEF SACHS.

KNUT SÖDERBLOM. E. A. THUNHOLM.

LAGFÖRSLAG

Förslag

till

Lag angående förbud mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor.

1 §.

Den, som å vara, avsedd för försäljning, eller å emballage, däri varan skall saluhållas, mot bättre vetande och i avsikt att vilseleda i fråga om varans ursprung anbringar beteckning, vilken giver varan sken av att hava frambragts eller tillverkats i Sverige, om varan är utländsk, eller annorstädes inom Sverige än å den verkliga ursprungsorten, om varan är svensk, straffes med böter till belopp av högst tvåtusen kronor eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Lag samma vare, om någon i sådan avsikt håller till salu vara med å denna eller dess emballage eller å till varan hörande anslag eller skylt anbragt, honom vederligen oriktig beteckning, varom ovan sägs.

2 §.

Där så prövas skäligen, äger Konungen förordna, att vad i 1 § finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ursprungs-beteckningar, avseende i förordnandet angiven främmande stat.

Angående beteckningar för vinodlingsprodukter må därvid föreskrivas, att en dylik beteckning, även om brottslig avsikt, varom i 1 § nämns, icke föreligger, och således jämväl om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka viss varuart, vid äventyr av ansvar jämlikt 1 § ej må, på sätt i nämnda § sägs, användas för vara, som veterligen är av annat ursprung, än beteckningen angiver, såframt icke denna åtföljes av en beriktigande uppgift, som, i händelse varan ej frambragts eller tillverkats inom ifrågavarande stat, skall utmärka det verkliga ursprungslandet och, därest varan genom beteckningen angives vara frambragt eller tillverkad annorstädes inom samma stat än å den verkliga ursprungsorten, denna sistnämnda.

3 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för överträdelse av denna lag, fortsätter samma förbrytelse, skall för varje gång, åtal därför i laga ordning anhängiggjorts, fällas till det straff, som i 1 § sägs; dock må ådömt fängelsestraff icke sammanlagt överstiga sex månader.

4 §.

Det åligger allmän åklagare att åtala förbrytelse mot denna lag; skolande sådant åtal anhängiggöras vid allmän domstol.

5 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Denna lag skall träda i kraft den — — —

MOTIVERING

Inhemska ursprungsbeteckningar.

(1 §.)

Genom förordningen den 9 november 1888 infördes i vår rätt förbud mot import till riket av utländska handelsvaror, försedda med beteckningar, som gäve varorna sken av att vara tillverkade i Sverige. Med anledning av klagomål, vartill nämnda författning i tillämpningen givit anledning, erhöll kommittén den 11 september 1908 i uppdrag att verkställa utredning angående behovet av förordningens reviderande, och avlämnade kommittén den 20 september 1911 förslag till ny författning. På grundvalen av detta förslag avläts till 1913 års riksdag nådig proposition i ämnet. Kungl. Maj:ts förslag vann i oförändrat skick Riksdagens bifall, och har den nya författningen — här nedan benämnd importlagen — vilken, på sätt i motiven till 2 § skall närmare angivas, även innefattar vissa bestämmelser angående utländska ursprungsbeteckningar, den 4 juni 1913 utfärdats.

Gällande
svensk rätt.

Är det sålunda förbjudet att till riket införa utländska varor med svensk ursprungsbeteckning, känner vår rätt däremot icke, om man frånser gällande bestämmelser angående obligatoriska ursprungsbeteckningar för vissa slags varor, något stadgande speciellt givet till förbindrande därav, att, sedan en främmande vara hit införts omärkt, densamma här i riket förses med svensk ursprungsbeteckning, eller mot saluhållande av utländska varor, som genom desamma åsatt beteckning eller annorledes utgivas såsom svenska, likasom ej heller mot att för svenska varor ange oriktigt svenskt ursprung.

Väl kan, om svensk näringsidkares namn, firma eller registrerade varumärke eller namnet å hans fasta egendom obehörigen nyttjas såsom varubeteckning och även

oriktigt geografiskt ursprung härigenom angives, denna förseelse lagligen beivras, men icke ur ursprungssynpunkt utan endast såsom intrång i annans rätt till sagda beteckningar och allenast av den speciellt kränkte eller på angivelse av honom.

Ej heller torde det i 22 kap. 1 § strafflagen givna stadgande mot bedrägeri annat än undantagsvis kunna vinna tillämpning. Först och främst fordras nämligen, för att bedrägeri här skall föreligga, att ett köp verkligen kommit till stånd. Åsättande av en oriktig beteckning eller saluhållande av en oriktigt märkt vara kan i och för sig aldrig medföra ansvar jämlikt nämnda lagrum; försök till bedrägeri är enligt svensk rätt icke straffbart. Vidare fordras, att köparen genom svikligt förfarande från säljarens sida blivit förledd till köpet, och såsom svikligt förfarande lärer enbart användandet av en oriktig beteckning å varan ej alltid vara att anse. Slutligen fordras, att genom köpet ekonomisk förlust tillskyndats köparen, att, med andra ord, varan ej i värde motsvarat det för densamma betingade pris. Att mot svarandens nekande bevisa de båda sistnämnda förutsättningarna för straffbarhet kan ofta vara förenat med betydande svårighet. Endast mot den förorättade kunden är bedrägeribrottet att anse som riktat, icke mot den ifrågavarande affärsmannens konkurrenter, även om dessa indirekt lidit skada i sin näring genom förlust av kunder. Ehuru brottet hör under allmänt åtal, är det därför merendels beroende på den bebragde, huruvida brottet skall beivras. Att han, då fråga här oftast är om mindre värden, i allmänhet skall vara föga benägen att bringa saken till offentligheten genom åtal med ty åtföljande besvär och obehag, ligger i sakens natur.

Slutligen är att erinra om stadgandet i 22 kap. 13 § strafflagen angående ansvar för den, som säljer eller annorledes emot vedergällning förtyttar ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vet fel vara, utan att sådant uppenbara. Handlingen är, i motsats till vad ovan yttrats i fråga om bedrägeri, straffbar, även om ekonomisk förlust icke uppkommit för köparen, d. v. s. även om priset för varan ej beräknats för högt. Efter ordalagen kan stadgandet visserligen synas ägnat att ganska ofta komma till tillämpning vid angivande av

oriktigt ursprung för varor. I praxis har emellertid så ej blivit händelsen. Medgivnas måste ock, att lagbudet icke innehåller något, som direkt hänvisar på ett sådant förfarande. För övrigt är det ingalunda alltid fallet, att en med oriktig ursprungsbeteckning försedd vara kan sägas vara underhållig eller, såsom lagen uttrycker det, ond. Vad beträffar åtalsrätten, hör brottet endast för det fall under allmänt åtal, att den vara, som föryttras, utgöres av livsmedel.

I utlandet har särskilt under de senare årtiondena lagstiftaren alltmera energiskt börjat ingripa emot missförhållandena på förevarande område. I åtskilliga stater, t. ex. England, Frankrike och Portugal, finnas sålunda i likhet med hos oss lagbestämmelser mot import av varor med oriktig ursprungsbeteckning. Men därjämte förekomma såväl i dessa som i ett flertal andra främmande länder, såsom Danmark, Norge och Tyskland, speciella stadganden emot missbruk av ifrågavarande slag inom landet. För dessa senare stadganden, vilka helt naturligt inbördes förete väsentliga olikheter, skall på skilda ställen i det följande redogöras, i den mån så anses önskvärt till belysande av uppkommande spörsmål. Här skall blott, under hänvisning i övrigt till motiven vid 2 §, påpekas, att skydd gemenligen meddelas icke allenast för inhemska utan jämväl för främmande ursprungsbeteckningar.

Utländsk
rätt

Frågan om lagbestämmelser emot missbruk av svenska ursprungsbeteckningar, jämväl vad angår förhållandena inne i landet, är icke ny.

Av förarbetena till 1888 års förordning finner man, att en dylik lagstiftning redan då var ifrågasatt, ehuru förordningen sedermera erhöi en mera inskränkt räckvidd.

I vissa bland de till kommittén i samband med uppdraget att verkställa utredning angående behovet av revision av nyssnämnda författning remitterade yttranden från flertalet av rikets dåvarande handelskammare sattes i fråga, huruvida icke ansvar borde stadgas för den, som hölle till salu utländska varor med svensk ursprungsbeteckning, eller åtminstone för den, vilken, sedan dylika varor hit införts omärkta, här försåge dem med sådan

Förarbetena
till 1888 års
förordning.
Yttranden
från korpora-
tioner m. fl.

beteckning; och i en del av de från olika sammanslutningar på näringslivets område inkomna utlåtanden över kommitténs förslag till ny importlag betonades kraftigt nödvändigheten av denna författnings snara kompletterande med en lagstiftning i nu ifrågavarande riktning.

Av motiven till sagda förslag framgår, hurusom kommitténs avsikt varit att i det betänkande angående erforderlig lagstiftning mot illojal konkurrens, som det enligt nådigt uppdrag åligger kommittén att avgiva, till behandling upptaga frågan om användandet av oriktiga ursprungsbeteckningar inom landet. I frågecirkulär, som kommittén med anledning av nämnda uppdrag utsänt, har det spörsmålet berörts, huruvida lagbestämmelser erfordras mot hit införda utländska varors förseende med svensk ursprungsbeteckning och saluhållande av sålunda märkta varor; och har i de inkomna svaren önskvärdheten av dylika bestämmelser i allmänhet och ofta med skärpa framhållits, om ock därvid i många av svaren särskilt betonats nödvändigheten av att icke lägga för mycket besvärande band på en handlandes rätt att vid etikettering och emballering av utländska varor begagna sig av sitt namn, sin firma, sin adress, sitt varumärke.

Slutligen har Sveriges allmänna handelsförening i en till kommittén den 28 oktober 1910 avlåten skrivelse påpekat vikten därav, att skydd åvägabragtes mot att en utländsk vara utgäves för svensk, enär — något som även framhållits i flera bland svaren å kommitténs nyssnämnda frågecirkulär — utan ett sådant skydd de på senare tid framkomna strävandena att förmå allmänheten att mera än hittills genom köp av inhemska varor gynna den svenska industrien icke kunde medföra det önskade resultatet. Dåskyndsamhet vore av nöden, borde enligt föreningens åsikt den ifrågavarande lagstiftningen genomföras, oberoende av huru arbetet på den tilltänkta lagen mot illojal konkurrens i övrigt fortskrede.

Kommitten.

Provisorisk lagstiftning.

Det kommittén givna uppdraget att utarbета förslag till provisorisk lag i ämnet har icke varit fritt från vanskligheter. Bestämmelsernas lösryckande från övriga stadganden mot illojal konkurrens och särskilt illojal reklam har, enligt vad av det följande kommer att närmare framgå, understundom medfört, att åt desamma icke lämpligen

kunnat givas det innehåll, som måhända varit önskvärt. Att med bestämdhet säga, i vad mån det förevarande förslaget sålunda är att anse som ofullständigt eller eljest bristfälligt, torde emellertid icke låta sig göra, förrän lagstiftningen mot illojal konkurrens i andra dess former föreligger till avgörande. Huruvida de nu föreslagna bestämmelserna då fortfarande böra efter eventuella ändringar få kvarstå i särskild lag eller inryckas bland övriga stadganden mot illojal konkurrens, blir likaledes att i nämnda sammanhang avgöra.

Det mål, som man genom stadgandena i 1888 års förordning och motsvarande bestämmelser i den nya importlagen velat vinna, nämligen att förebygga det främmande varor utsläppas i den inhemska marknaden med beteckningar, som giva dem sken av att vara svenska, kan endast ofullständigt nås, så länge det är tillåtet att hålla till salu utländska varor med svenska ursprungsbeteckningar, allenast dessa åsatts varorna först inne i landet. Anses den svenska industriens och handelns likasom den köpande allmänhetens intressen kräva förbud mot införsel till riket av utländska varor med svenska ursprungsbeteckningar, måste samma intressen ock anses kräva skydd mot enahanda missbruk inom landet. Att vår gällande lagstiftning härutinnan är att beteckna såsom inkonsekvent och ofullständig, kan därför icke förnekas. Exempel saknas icke ens därpå, att utländska varor samt till dem hörande etiketter eller emballage med svenska ursprungsbeteckningar samtidigt men var för sig hit införts, varefter importören här anbragt etiketterna å varorna eller inlagt dessa i emballaget. I detta sammanhang bör framhållas, att en lag, som reglerar förhållandena inne i landet, icke gör bestämmelser mot import av obehörigen märkta varor överflödiga, i det genom sådana bestämmelser varornas saluhållande inom riket kan förekommas redan på ett tidigare stadium, då deras ursprung lättare går att kontrollera.

För en utsträckt lagstiftning tala vidare kraftigt de strävanden att befordra omsättningen av svenska varor, som, på sätt redan nämnts, under de sista åren gjort sig gällande. Ett led häri är det med beaktansvärd framgång krönta försöket att införa ett gemensamt svenskt varumärke, ett märke som skulle åsättas svenska varor för

*Behovet av
den ifråga-
satta lagstift-
ningen.*

att tydligt angiva deras svenska ursprung och sålunda skilja dem från utländska. Anser man berörda strävanden förtjänta att understödjas, kan det icke vara lämpligt, att utländska varor i allmänhet saklöst kunna föras i marknaden med svensk ursprungsbeteckning, blott denna anbragts efter varornas införande i riket. Så mycket mera gäller detta, som faran för dylika missbruk väsentligt torde komma att ökas, i samma mån som strävandena att höja allmänhetens intresse för svenska varor bära frukt.

Det ovan anförda synes väl motivera ett förbud mot användande inom riket av svenska ursprungsbeteckningar för utländska varor, i det genom ett sådant stadgande en ej oväsentlig lucka i gällande rätt kommer att fyllas till fromma för såväl den lojala industrien och handeln som den köpande allmänheten.

Rörande lagens utsträckande att gälla även angivande av oriktigt svenskt ursprung för svenska varor får kommittén hänvisa till det följande i motiven.

*Anbringande
av oriktig
beteckning och
saluhållande
av oriktigt
märkt vara.*

Då kommittén härefter — under återopande i tillämpliga delar av motiven till den nya importlagen — övergår till en närmare redogörelse för innehållet i nu förevarande paragraf, är först att märka, hurusom, i likhet med vad för motsvarande fall skett exempelvis i varumärkeslagen, såväl åsättande av oriktig beteckning som saluhållande av oriktigt märkt vara belagts med ansvar, ett åsättande dock givetvis endast om varan är avsedd för försäljning. Har emellertid den, som håller till salu varan, jämväl åsatt den oriktiga beteckningen, torde icke mera än ett brott få anses föreligga, ehuru förhållandet kan komma att inverka på straffmätningen. Att om någon från en vara, försedd med såväl oriktig ursprungsbeteckning som en densamma beriktigande uppgift, avlägsnar denna senare, han därigenom gör sig skyldig till ansvar såsom för anbringande av oriktig beteckning, har kommittén ansett icke behöva särskilt uttalas i lagtexten. Huruvida vid åsättande inom landet av oriktig beteckning varan är avsedd att hållas till salu här eller att exporteras, är utan betydelse för paragrafens tillämplighet. Omvänt gäller, att straff kan ådömas även för saluhållande här i riket av en utomlands oriktigt betecknad vara, som oanmärkt fått hit införas. Har däremot varan tagits i beslag vid importen men beslaget upphävts, lärer,

på sätt ock lagrådet framhållit i sitt utlåtande över förslaget till ny importlag, frågan om beteckningens lagstridighet få anses slutgiltigt avgjord, jämväl vad angår förhållandena inne i landet, och talan om ansvar för saluhållande av varan alltså icke kunna väckas. Förbudet mot saluhållande av obehörigen märkt vara gäller icke blott detaljhandeln utan även engroshandeln. T. o. m. å en icke yrkesmässigt, exempelvis genom privat auktion, bedriven försäljning äger stadgandet tillämplighet. Att detta sistnämnda förhållande ingalunda saknar sin betydelse, skall i annat sammanhang närmare belysas.

Likasom 1888 års förordning och den nya importlagen avser förslaget jämväl det fall, att beteckningen icke förekommer å själva varan utan å emballage, vari denna skall saluhållas. Däremot är paragrafen icke tillämplig i fråga om beteckningar å ytteremballage, däri en såld vara försändes, eller omslag, vari den utlämnas till köparen.

*Beteckningar
å emballage,
etiketter, an-
slag m. m.*

Att uttryckligen i paragrafen utsäga, det även beteckningar å etiketter, till emballage icke hänförliga omslagsband o. d., varmed varor saluhållas, falla under lagen, har ej funnits nödigt, då en sådan beteckning torde få anses såsom anbragt å varan. Också har 1888 års förordning så tillämpats, och har ej heller i den nya importlagen — lika litet som i 12 § varumärkeslagen för där avsedda fall — etiketter o. s. v. särskilt omnämnts.

Emellertid har förbudet mot saluhållande av varor under oriktig uppgift om ursprunget icke ansetts böra begränsas till endast de fall, då oriktig beteckning förekommer å varan eller emballaget, utan har jämväl en oriktig uppgift å till varan hörande anslag eller skylt förklarats medföra ansvar. Utan en dylik föreskrift skulle förbudet i övrigt lättligen kunna kringgås, därigenom att en handlande exempelvis i ett sitt skyltfönster utlade omärkta utländska varor och intill desamma anbringade ett anslag med uppgift, att varorna vore av svenskt ursprung.

Att även med det innehåll, kommittén sålunda givit åt stadgandet, detsamma icke varder fullt effektivt, skall ej förnekas. I åtskilliga främmande lagstiftningar finnes också förbud stadgat mot att i annonser, priskuranter, prospekt, cirkulär o. d. ange oriktigt ursprung för salu-

förda varor. Då emellertid, om ett sådant förbud skulle införas hos oss, den frågan uppkommer, huruvida och i vad mån därav påkallas ändring i gällande tryckfrihetsförfordning, samt denna fråga synes böra lösas först i sammanhang med spörsmålet om de ändringar i samma författning, vilka kunna föranledas av en allmän lagstiftning mot illojal konkurrens, har kommittén ej i föreliggande förslag till provisorisk lag beträffande ett begränsat område av den illojala konkurrensen upptagit några bestämmelser, motsvarande de nämnda i utländsk rätt förekommande.

Vad till slut angår sådana oriktiga ursprungsuppgifter som t. ex. muntligen i en affär eller genom brev till enskild kund lämnade meddelanden, synes någon annan lagstiftning häremot än den, 22 kap. strafflagen innehåller, varken av behovet vara särskilt påkallad eller lämpligen kunna genomföras.

*Oriktig
beteckning.*

Icke blott ett angivande av svenskt ursprung för en utländsk vara är förbjudet utan även angivande av oriktigt svenskt ursprung för en vara, som verkligen frambragts eller tillverkats inom Sverige fastän annorstädes, än beteckningen utmärker. Om ock kravet från näringslivets representanter på en lagstiftning i ämnet egentligen gått därpå ut, att förbud måtte stadgas mot att utgiva främmande varor för svenska, lärer det utsträckande av förbudet, som kommittén föreslagit, få anses välgrundat. Därest stålvaror, tillverkade annorstädes — låt vara inom Sverige — än i Eskilstuna, utbjudas under beteckningen »Eskilstuna», är detta ägnat att lända eskilstunafabrikanterna till skada såväl genom att minska omsättningen och kanske pressa ned priset för det äkta eskilstunafabrikatet som också, om de utbjudna varorna äro av sämre kvalitet, genom att misskreditera eskilstunasmidet. Även för andra stålfabrikanter likasom för handlande i branschen, vilka ej använda sig av dylika medel för att vinna kunder, och äntligen för den köpande allmänheten, som blir vilseledd, kan genom förfarandet väsentlig skada vållas.

Ett direkt angivande av visst ursprung fordras icke för paragrafens tillämplighet, utan är jämnväl en indirekt hänvisning tillräcklig. Vilken som helst beteckning, ägnad att vilseleda i något av de hänseenden, paragrafen om-

nämner, är förbjuden. Exempel å beteckningar, varå lagen kan vinna tillämpning, äro sådana, i vilka ordet »svensk» ingår (»Svensk tillverkning», »Svensk vara»), namn å landsdel, trakt, stad eller annan ort inom Sverige. svensk näringsidkares namn eller firma samt fingerade svenska firmanamn. Att t. ex. ett ortsnamn återgives med en obetydlig förändring, utesluter icke straff, om fara för vilseledande ändock föreligger. Vad särskilt beträffar svensk handlandes namn eller firma, hänvisas till vad därom kommer att i det följande vidare yttras.

Att efter förebild från vissa främmande lagar begränsa förbudet att gälla allenast för det fall, att vårt land, respektive det angivna ursprungsstället, speciellt vunnit anseende för producerandet av ifrågakomna slags varor — man tänke å sådana beteckningar som »Svenska tändstickor», »Skånska handskar», »Eskilstunasmide», »Vadstenaspetsar», »Norrköpings vävnader» — har kommittén, om ock missbruk av dylika ursprungsbeteckningar medföra den största vådan, icke kunnat förorda, då med en sådan lagstiftning det eftersträfvade målet att i allmänhet befrämja avsättningen av svenska varor ej i full utsträckning skulle kunna nås. Samma princip skulle även komma att stå i strid med den, som tillämpats rörande import av varor med oriktig ursprungsbeteckning.

Beteckningens oriktighet skall alltid styrkas av åklagaren. Någon motsvarighet till importlagens stadgande om skyldighet för importören av en tidigare ur riket utförd men ånyo dit importerad svensk vara att visa, att denna verkligen härstammar från Sverige, känner icke förslaget.

I likhet med vad som gäller angående förhållandena vid gränsen, är förevarande lag tillämplig beträffande såväl industrialster som naturaprodukter, t. ex. frukt. Vilken ort som är att anse såsom den riktiga ursprungs-orten, kan, då fråga är om mer eller mindre bearbetade varor, icke rena naturaprodukter, ofta vara förenat med svårighet att avgöra. Huvudregeln är, att den ort, där det slutliga arbetet nedlagts å varan, icke den, varest råvaran producerats eller halvfabrikatet framställt, är att betrakta som ursprungsort. Dock kan understundom inträffa, att själva råmaterialet är så bestämmande för varan, att produktionsorten för detsamma jämväl är att anse

*Industri-
alster.
Natura-
produkter.
Halvfabrikat.*

såsom den färdiga varans ursprungsört. Äro råmaterialet och fabrikationen i förening av avgörande betydelse för varans beskaffenhet, må denna icke angivas härröra från en viss ört, utan att både råprodukten där frambragts och varan där förfärdigats. Uppenbarligen kunna i varje fall både orten för råmaterialets producerande och fabriktionsorten angivas. Vad ovan yttrats äger motsvarande tillämplighet i fråga om varor, vilkas olika beståndsdelar frambragts eller tillverkats å skilda ställen; ursprungsorten för den väsentligaste beståndsdelan i varan är här avgörande. För övrigt gäller alltid, att en obetydlig åtgärd med en redan i huvudsak slutförfärdigad vara icke har något inflytande på frågan om ursprungsorten. I motiven till 2 § skall kommittén återkomma till föreliggande spörsmål, såvitt angår några varor, beträffande vilka detsamma är av särskild betydelse.

*Subjektiva
förutsätt-
ningar.*

I subjektivt avseende fordras till en början, för att paragrafen skall kunna vinna tillämpning, att gärningsmannen handlat mot bättre vetande, med kännedom om det oriktiga i ursprungsbeteckningen. Har t. ex. en detaljhandlare saknat vetskap om, att en av honom saluhållen vara blivit av den, från vilken han i sin ordning inköpt densamma, försedd med oriktig beteckning, kan således icke han men väl eventuellt den andre straffas.

Vidare fordras i subjektivt hänseende avsikt hos gärningsmannen att vilseleda i fråga om varans ursprung. Att någon verkligen blivit vilseledd, att någon till följd av den oriktiga beteckningen förmåtts att köpa varan, erfordras däremot icke, likasom ej heller att denna varit av sämre beskaffenhet, än beteckningen givit anledning förmoda, eller att priset för den varit för högt; framför allt i dessa avseenden skiljer sig brott av ifrågavarande slag från bedrägeri.

Genom nämnda fordran på viss brottslig avsikt utslutes i allmänhet från lagens tillämplighetsområde det fall, att en handlande, vare sig engrossist eller detaljör, å emballaget till en vara, som har sitt ursprung från annan ört än den, varest han driver sin rörelse, eller å en varan vidhäftad prislapp eller liknande etikett anbringar sitt namn eller sin firma jämte sin adress, naturligtvis såframt icke firman innehåller något ord, som i och för sig är ägnat och avsett att vilseleda angående varans ur-

sprung. Omförmälda slags beteckningar äro nämligen merendels tillkomna endast för att angiva, hos vem varan är köpt, ej vem som tillverkat densamma; ofta äger icke affärsmannen själv, som kanske i andra eller t. o. m. tredje hand inköpt varan, kännedom om dess verkliga ursprung, varför samma princip, som i detta fall gäller för import av varor, icke kunnat, åtminstone i en författning av ren strafflags natur, upprätthållas beträffande förhållandena inne i landet. Undantagsvis kan emellertid avsikt att vilseleda även i nu ifrågavarande fall tänkas föreligga, och är paragrafen då tillämplig. Så t. ex. kan detta bliva händelsen, om en handlande etablerar sig i Eskilstuna för att därifrån till andra orter, å vilka han icke är känd, försända importerade underhaltiga stålvaror i emballage med sin firma och ortsnamnet Eskilstuna. Den schweiziska varumärkeslagen, vilken jämväl innehåller bestämmelser mot användande av oriktiga ursprungs-beteckningar, stadgar ock uttryckligen, med viss restriktion, skyldighet för personer, som bo å en plats, berömd för fabrikation eller produktion av vissa varor, att, om de idka handel med liknande varor från annan ort, vidtaga nödiga åtgärder, för att anbringandet av deras märken eller firmabeteckningar icke skall kunna vilseleda allmänheten beträffande dessa senare varors ursprung. Enahanda ståndpunkt intages av den tyska rätten, om ock uttryckligt stadgande i frågan där saknas. Att även enligt kommitténs förslag neutralisering utesluter ansvar, framgår av det följande. Det sagda avser endast sådana fall, då beteckningen förekommer å varans emballage eller varan vidhäftad etikett. Har beteckningen anbragts omedelbart å själva varan, såsom genom tryck, gravering eller etsning, är frågan, om brottslig avsikt föreligger eller icke, mera tvivelaktig och svaret å densamma beroende på omständigheterna i de olika fallen. Bristande kännedom hos säljaren om varans ursprung lärer i regel här icke kunna åberopas, då beteckningen i allmänhet påsattes i samband med fabrikationen och på hans begäran. Men att i dylika fall alltid presumera avsikt att vilseleda skulle ej vara riktigt, då ibland nog förekommer, att såväl engrossister som detaljörer för det ändamål, varom ovan nämnts, låta fabrikanterna på angivet sätt märka själva varorna. Vad i det föregående yttrats gäller blott

en handlandes namn eller firma jämte adress. Är fråga om en fabrikants motsvarande beteckning, torde, vare sig denna anbringas å själva varan eller å etikett eller emballage, brottslig avsikt nästan alltid föreligga. Undantag givas dock, t. ex. om en fabrikant med sin firma och namnet å den ort, där huvudrörelsen bedrivs, märker varor, helt eller delvis tillverkade vid en filial å annan ort.

1 § 2 stycket av den nya importlagen innehåller, att den omständigheten, att å vara förekommande beteckning är avfattad på svenska språket eller att å vara anbragts avbildning med svenskt motiv, ej i och för sig skall, även om i sistnämnda fall avbildningen åtföljes av förklarande text, utgöra hinder för varans införande. Någon motsvarande föreskrift har icke ansetts här erforderlig, då nämligen i de fall, vilka åsyftats med berörda stadgande, avsikt att vilseleda beträffande varans ursprung icke kan anses vara för handen; erinras må t. ex. om sådana beteckningar som »Högsta kvalitet» å en vara, »Hellinne» å kragar, »God jul» å brevkort, svenska ord, som endast angiva en varas ändamål, en sentens på svenska språket såsom utsmyckning å en vara, en avbildning av Stockholms slott å en vas. Föreligger däremot eljest vid användande av svensk text eller avbildning med svenskt motiv brottslig avsikt, är under i övrigt erforderliga förutsättningar paragrafen tillämplig.

Av enahanda anledning har ej heller i förslaget upptagits något särskilt undantag för s. k. generiska beteckningar, beteckningar som väl enligt sin ordalydelse hänvisa på visst ursprung men i den lojala handeln allmänt övergått till att utmärka viss varuart. Brottslig avsikt lär i regel ej kunna förutsättas hos den, som exempelvis säljer handskar av utländskt fabrikat under beteckningen »Gants-de-suède», eller som säljer äpplen under namn av »Åkeröäpplen», päron under namn av »Grennapäron», ehuru de icke skördats å den plats, varpå sålunda häntydes, men äro av den sort, som betecknas på detta sätt.

Slutligen är på grund av ifrågavarande subjektiva fordran paragrafen jämväl otillämplig, i händelse den felaktiga beteckningen beriktigas genom annan förekommande beteckning. Någon uttrycklig undantagsbestämelse, såsom i importlagen, erfordras således icke heller för detta fall. Emellertid måste, för att ansvar ej skall

kunna ifrågakomma, den neutraliserande beteckningen vara sådan, att den verkligen utesluter faran för ett vilseledande angående varans ursprung. Detta är t. ex. icke förhållandet, om densamma anbragts på ett sådant ställe och med så liten stil, att den endast med iakttagande av särskild uppmärksamhet observeras, under det att den oriktiga beteckningen genast faller i ögonen. Någon ovillkorlig fordran på att, såsom importlagen kräver, den neutraliserande beteckningen skall vara åsatt på ett varaktigt sätt, torde däremot ej kunna uppställas; brottslig avsikt kan alltså i motsatt fall icke utan vidare presumeras. Är varan svensk men frambragt eller tillverkad annorstädes inom Sverige, än ursprungsbeteckningen giver vid handen, skall uppenbarligen den neutraliserande beteckningen vara av annat innehåll, än i § av importlagen föreskriver. Densamma skall i sådan händelse utmärka, att varan icke härrör från det angivna stället; den verkliga ursprungsarten behöver däremot ej heller här uppgivas.

Tillvaron av de subjektiva förutsättningarna måste av åklagaren bevisas. Att med hänsyn till de svårigheter, som därmed kunna vara förenade, en tilltalad understundom genom sitt bestridande kan fria sig från ett i själva verket befogat åtal, låter sig icke förnekas, om ock å andra sidan är att märka, hurusom särskilt för bedömning av den brottsliga avsikten omständigheterna i målet ofta kunna vara av avgörande betydelse.

Ett sätt att väsentligen förekomma nyssnämnda olägenhet vore att ordna bevisskyldigheten sålunda, att det åläge svaranden, om han skulle undgå ansvar, att styrka, det han handlat i god tro. En dylik föreskrift återfinnes också i den engelska lagstiftningen i ämnet. Den nämnda utvägen har kommittén emellertid icke ansett sig böra förorda, då det nämligen kan befaras, att ett stadgande av berörda innehåll skulle medföra en ännu betänkligare olägenhet, fastän i motsatt riktning, i det straff skulle kunna komma att ådömas den, som verkligen varit i fullkomligt god tro men ej tillbörligen kan styrka detta. Icke ens om misstaget bevisligen kunnat med iakttagande av vanlig uppmärksamhet undvikas, torde en sådan påföljd som straff här böra ifrågakomma.

Däremot kan med mera fog ifrågasättas, huruvida ej

till ernående av större effektivitet hos lagen bör i denna upptagas en bestämmelse, varigenom möjlighet i större eller mindre utsträckning beredes att, oavsett gärningsmannens goda tro, genom domstol få utfärdat förbud för honom att vidare begagna sig av den oriktiga beteckningen, vid äventyr av ansvar i händelse han överträder förbudet. Genom ett dylikt stadgande skulle jämväl vinnas fördelen av mera överensstämmelse med den nya lagstiftningen mot import av oriktigt märkta varor, enligt vilken frågan om subjektiv skuld med ett obetydligt undantag saknar betydelse. Ser man på utländsk rätt, finner man, att sådana bestämmelser förekomma exempelvis i Norge och Tyskland. Principen är emellertid där mera allmänt genomförd, även beträffande andra former av illojal konkurrens. Att i förevarande förslag endast till provisorisk lag emot missbruk av ursprungsbeteckningar upptaga omförmälda rättsinstitut har icke synts kommittén lämpligt, utan torde med denna fråga böra få anstå, till dess densamma kommer under omprövning i sammanhang med stiftandet av en allmän lag mot illojal konkurrens. Med spörsmålet rörande det ifrågasatta stadgandet sammanhänger givetvis även frågan om en handlandes rätt att vid etikettering och emballering av sina varor begagna sig av sitt namn eller sin firma och sin adress. Bör sålunda enligt kommitténs uppfattning frågan om en mera omfattande lagstiftning i ämnet tills vidare lämnas å sido, lärer tvivel likväl ej råda, att även med den föreslagna provisoriska lagen ett kraftigt medel skulle komma att givas i kampen mot nu förevarande missbruk.

*Straff.
Sammanträffande av brott.*

Då brott av förevarande slag i viss mån stå nära bedrägeribrott, har straffmaximum ansetts böra sättas relativt högt, nämligen till fängelse i sex månader. Det normala straffet är emellertid böter, högst tvåtusen kronor; endast där omständigheterna äro synnerligen försvårande, t. ex. vid ofta upprepad förbrytelse, må fängelse ådömas.

Varan blir icke konfiskerad, såsom enligt vissa främmande lagstiftningar. Det står därför vederbörande fritt att, om så lämpligen kan ske, utplåna eller neutralisera den oriktiga beteckningen och därigenom bringa varan i det skick, att något hinder för dess saluhållande icke längre möter.

Föreligger fullbordat bedrägeribrott eller oredlighets-

brott enligt 22 kap. 13 § strafflagen, komma reglerna om sammanträffande av brott till användning. Att för sådana fall utesluta tillämpligheten av förevarande mildare lag har kommittén ej funnit riktigt, då nämligen handlingen är ur olika synpunkter straffbar. Detsamma gäller, om genom obehörigt begagnande å en vara av annans namn, firma eller registrerade varumärke eller namnet å annans fasta egendom jämväl oriktigt geografiskt ursprung för varan angives; att här låta endast varumärkeslagen komma till användning skulle t. o. m. inverka på åtalsrätten. Likaså är ett samtidigt ådömande av straff enligt föreliggande lag och gällande bestämmelser om obligatoriska ursprungs-beteckningar för vissa varor (se t. ex. Kungl. kungörelserna den 5 februari 1909 och den 4 april 1910 angående införsel av samt handel med vissa slag av utländskt frö) icke uteslutet.

Främmande ursprungs-beteckningar.

(2 §.)

I motsats till 1888 års förordning innehåller den nya importlagen även bestämmelser rörande införsel av varor med oriktiga utländska ursprungs-beteckningar. Dessa stadganden, vilka återfinnas i lagens 18 §, avse i främsta rummet att bereda möjlighet för Konungen att för Sveriges del biträda den s. k. Madridkonventionen den 14 april 1891 angående undertryckande av oriktiga ursprungs-beteckningar å handelsvaror men innebära jämväl rätt för Konungen att enligt samma grunder träffa separatavtal med främmande stat om ömsesidigt skydd för ursprungs-beteckningar. Att däremot, då speciella bestämmelser emot missbrukande av svenska ursprungs-beteckningar inom landet saknas i vår rätt, sådana bestämmelser ej heller finnas i fråga om utländska beteckningar, är helt naturligt.

Gällande
svensk rätt.

De främmande lagstiftningar, som innehålla stadgan- den mot obehörigt användande av inhemska ursprungs- beteckningar inne i landet, upptaga i allmänhet dylika

Utländsk rätt.

stadganden till skydd jämväl för utländska beteckningar. Antingen är förhållandet härvid, att någon skillnad icke göres mellan inhemska och främmande beteckningar, eller ock gäller, att skydd för sistnämnda slags beteckningar meddelas endast under förutsättning av reciprocitet, därvid understundom beträffande utländska beteckningar tillämpas andra regler än i fråga om inhemska. I fortsättningen skall, där så finnes behöfligt, ett utförligare omnämmande ägnas åt främmande rätt i ämnet.

Förarbetena
till 1888 års
förordning.
Yttranden
från korpora-
tioner m. fl.

Redan vid utarbetandet av 1888 års förordning väcktes fråga, huruvida ej åt densamma borde givas en sådan omfattning, att skydd bereddes icke blott mot import av varor med oriktiga främmande ursprungs-beteckningar utan även mot åsättande av dylika beteckningar och saluhållande av obehörigen märkta varor.

Sedermera har i sammanhang med kravet på Sveriges anslutning till Madridkonventionen frågan om lagbestämmelser emot missbruk av utländska ursprungs-beteckningar jämväl inom landet åter blivit aktuell.

Även i vissa bland svaren å kommitténs i motiven till 1 § omnämnda fråge-cirkulär har saken berörts, därvid bland annat framhållits, hurusom inom skobranschen förekomme, att utländska beteckningar sådana som »Boston» och »Filadelfia» åsattes svenska fabrikat för att göra dessa mera begärliga för allmänheten.

Att nämna är till slut, att styrelsen för Sveriges allmänna vin- och spirituosa-handlareförening i skrivelse till kommittén av den 22 april 1912 påpekat behovet av lagstiftningens ingripande mot användandet av falska etiketter för konstgjorda viner. Då, yttras det i skrivelsen, det här i landet vore tillåtet för vem som helst att trycka och sälja in- och utländska etiketter, vore det ej så synnerligen svårt att anbringa falska etiketter å sämre viner. Dessa utbjödes sedermera genom anonyma försäljare, vanligen å auktioner i sammanhang med försäljning av viner från avlidna personers bon. Auktionen försigginge i regel i den avlidnes bostad, och annonserna om de till försäljning utbudna främmande vinerna stode i samband med annonserna om boets försäljning. Då boets ägare ofta icke verkställde någon närmare undersökning, märkte de alltför sent, att de varit utsatta för bedrägeri.

Likasom då fråga är om svenska ursprungsbeteckningar, gäller tydligen, att ett provisoriskt lagstiftande emot missbruk av utländska ursprungsbeteckningar är förenat med vissa vanskligheter, och att därför i sammanhang med införandet av en allmän lag mot illojal konkurrens de nu föreslagna bestämmelserna kunna behöva i mer eller mindre mån revideras.

Av kommitténs betänkande med förslag till ny importlag framgår, att i Madridkonventionen upptagits bestämmelser såväl mot införsel av varor med oriktiga ursprungsbeteckningar som ock mot åsättande av sådana beteckningar och saluhållande av oriktigt märkta varor. Emellertid framhölls i motiven till förslaget, hurusom konventionen torde vara så att förstå, att, därest lagstiftningen i en konventionsstat icke innehölle några stadganden emot missbruk inne i landet av inhemska ursprungsbeteckningar, samma stat ej heller vore pliktig att i berörda hänseende meddela skydd för ursprungsbeteckningar, hänvisande å någon bland de övriga konventionsstaterna. På grund härav ansåg sig kommittén ock kunna förorda Sveriges anslutning till konventionen, oaktat i kommitténs förslag bestämmelser upptogos endast mot införsel av obehörigen märkta varor. Å den under år 1911 i Washington hållna konferens med delegerade för de till konventionen anslutna stater gavs, såsom framgår av den vid föreliggande betänkande fogade bilaga, en något ändrad lydelse åt konventionen; och har denna numera i sin nya lydelse ratificerats av samtliga förutvarande konventionsstater med undantag av Brasilien och Cuba, nämligen av Frankrike, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien och Irland samt Tunis, varförutom jämväl Nya Zeeland biträtt konventionen. Likasom de vidtagna ändringarna icke synas vara av beskaffenhet att föranleda någon jämkning uti importlagens stadganden mot införsel av varor med oriktig utländsk ursprungsbeteckning, så lärer, även med den nya avfattning, som givits åt 1 art. 2 mom., kommitténs ovannämnda uttalande rörande tolkningen av konventionen fortfarande få anses äga giltighet. Någon förpliktelse att lämna skydd för främmande ursprungsbeteckningar, vad angår förhållandena inom landet, torde således ej heller nu föreligga, såframt dylikt skydd saknas för inhemska beteckningar. Givas däremot,

Kommittén.

Provisorisk lagstiftning.

Förslaget och Sveriges biträddande av Madridkonventionen.

såsom kommittén föreslagit, bestämmelser i fråga om dessa senare, måste jämväl motsvarande bestämmelser meddelas rörande övriga konventionsstaters ursprungs-beteckningar. Att så sker, kan, i likhet med vad förut i motiven till 1 § yttrats för där avsedda fall, icke heller betraktas annorlunda än som en konsekvens av ett förbud mot införsel av varor med oriktig utländsk beteckning. Något fullt effektivt skydd kan uppenbarligen lika litet åstadkommas för beteckningar av sistnämnda slag, om främmande varor efter införseln hit till riket ävensom här tillverkade varor kunna utan laga påföljd förses med oriktig utländsk beteckning; erinras må t. ex. om det fall, att viner importeras å fat samt först här tappas å flaskor, vilka förses med oriktiga etiketter. Också lämnas i åtminstone samtliga de europeiska stater, som biträtt Madridkonventionen, i mer eller mindre mån skydd även emot missbrukande av ursprungs-beteckningar inne i landet.

*Avvikelse
från Madrid-
konventionen.*

De i 2 § av förslaget upptagna stadgandena överensstämma ej i allo med innehållet i 1 art. 1 och 2 mom. av Madridkonventionen. Så gäller särskilt, att, medan det enligt konventionen läser sakna betydelse, huruvida den, som åsätter beteckningen eller saluhåller varan, handlar i ond tro och med avsikt att vilseleda, detta — med undantag i sistnämnda hänseende i fråga om beteckningar för vinodlingsprodukter — däremot fordras enligt kommitténs förslag. Någon sådan överensstämmelse är emellertid, på sätt redan framgår av det ovan anförda, icke betingad av en eventuell anslutning till konventionen. Det gör till fyllest, om de bestämmelser, som gälla angående svenska ursprungs-beteckningar, även tillämpas å beteckningar, hänvisande å någon av de övriga konventionsstaterna.

I detta sammanhang må framhållas, att, då det i 1 art. 1 mom. av Madridkonventionen använda ordet »lieu» (»plats» eller, såsom ordet återgivits i 18 § av importlagen, »ort») torde vara att fatta i vidsträcktaste bemärkelse, så att detsamma omfattar även provinser, andra landsdelar, öar samt, något som är av särskild betydelse i fråga om vinodlingsprodukter, slott, floder och berg m. m., någon materiell skillnad mellan konventionen och kommittéförslaget icke, trots det olika uttryckssättet i dem båda, föreligger på denna punkt.

*Reciprocitet ej
erforderlig.*

Då stat, som biträtt Madridkonventionen och vars

FN.

lagstiftning innehåller bestämmelser till skydd för inhemska ursprungsbeteckningar inne i landet, är pliktig att lämna motsvarande skydd för samtliga övriga konventionsstaters ursprungsbeteckningar, även om lagstiftningen i någon av dessa stater icke känner bestämmelser mot användande av oriktiga beteckningar inom landet eller har sådana av mindre räckvidd eller eljest annan innebörd än den ifrågasattens, har reciprocitet ej kunnat uppställas såsom villkor för Konungens rätt att meddela förordnande, varom i paragrafen sägs. Biträdes konventionen för Sveriges del, måste alltså dylikt förordnande givas rörande alla de andra konventionsstaterna. Men jämväl beträffande stat, som icke anslutit sig till konventionen, kan enahanda förordnande meddelas och detta, i motsats till vad som gäller enligt 18 § i importlagen, oberoende av reciprocitet, om så någon gång skulle anses önskvärt och lämpligt. Att i nyssnämnda paragraf av importlagen reciprocitet uppställts såsom villkor för förordnandet, har sin naturliga orsak däri, att berörda stadgande närmast avser möjligheten för Sverige att ansluta sig till Madridkonventionen, och att enligt denna skydd, varom i importlagen stadgas, är obligatoriskt.

Inom kommittén har t. o. m. varit ifrågasatt, om icke förbud mot användande av oriktiga utländska ursprungsbeteckningar borde stadgas oberoende av särskilt förordnande därom. I ett stort antal främmande stater, t. ex. England och Norge, är detta förhållandet; svensk industri åtnjuter alltså i dessa stater ett skydd, som den för närvarande icke äger i sitt eget land. Det kan icke förnekas, att talande skäl för en lagstiftning sådan som den engelska och norska åtminstone för vissa fall föreligga. Har det land, den trakt, den ort, som oriktigt angivits, förvärvat speciellt anseende för producerande av det varuslag, varom fråga är — någon saluhåller exempelvis amerikanska stålvaror, märkta med ordet »Solingen» — är, på sätt ock i motiven till 1 § anförts beträffande ett motsvarande fall, ett dylikt förfarande ägnat att skada icke blott stålindustrien i nämnda stad utan även vår egen stålindustri likasom den lojale handlanden och den köpande allmänheten; om ock lagbestämmelser mot användande av oriktiga ursprungsbeteckningar i främsta rummet hava till ändamål att bereda skydd för industrien,

Ifrågasatt skydd oberoende av särskilt förordnande.

beröra de således i väsentlig grad jämväl handelns och allmänhetens intressen. Genom en lagstiftning oberoende av Konungens förordnande skulle vidare ernås likformighet i förhållande till alla främmande stater, så att icke t. ex. missbruk av en fransk ursprungsbeteckning vore förbjudet, av en rysk däremot tillåtet, samt ett oriktigt angivande över huvud taget av främmande ursprung utan hänvisning på någon viss stat (»importerad», »utländskt fabrikat», »orientalisk tillverkning») kunna beivras, när ett dylikt beteckningssätt undantagsvis förekommer. Då kommittén icke desto mindre ställt sig å en motsatt ståndpunkt, har detta sin grund däri, att kommittén icke ansett det vara lämpligt att nu helt uppgiva varje möjlighet till komensation för det skydd, varom här är fråga, och att spørsmålet, huruvida undantag från huvudregeln bör till skydd för vår egen industri och handel samt allmänheten ävensom för vinnande av likformighet med en blivande lagstiftning mot övriga former av illojal reklam göras i större eller mindre utsträckning, synes böra behandlas i samband med genomförandet av en dylik lagstiftning. Kommitténs ståndpunkt överensstämmer även närmare, om ock, såsom ovan nämnts, icke fullständigt, med den princip, som kommit till uttryck i 18 § av importlagen.

*Hänvisning till motiven vid 1 §.
Beteckningar på främmande språk, avbildningar med främmande motiv.*

Beträffande 2 §:s innehåll i övrigt — med undantag för vad i det följande kommer att yttras angående specialstadgandet i andra stycket och vad därmed står i samband — får kommittén hänvisa till motiven vid 1 §. Dock är att iakttaga, att vad där sägs om användande av beteckningar på svenska språket och avbildningar med svenska motiv, eller att avsikt att vilseleda ofta i sådant fall ej kan anses vara för handen, icke äger helt motsvarande tillämplighet angående beteckningar å främmande språk och avbildningar med främmande motiv. Väl är detta händelsen, om sålunda märkta varor här tillverkas för export på det ifrågakomna främmande landet, då nämligen i detta fall ett berättigat intresse för beteckningarnas åsättande ligger i det förhållandet, att varorna skola där säljas och användas; att emellertid enligt lagstiftningen i en eller annan stat införsel dit av varor, märkta på detta sätt, kan vara förbjuden, är en sak, som tillverkaren givetvis har att taga med i räkningen. Äro

varorna däremot uteslutande avsedda för den svenska marknaden eller för export till annan utländsk stat, ställer sig saken annorlunda. Vad nyss anförts har nämligen här i allmänhet ej sin motsvarighet, särskilt vad angår beteckningar å utländskt språk, t. ex. bruksanvisningar å franska språket på svenska varor eller ryska inskriptioner å cigarretter av svensk fabrikation, mera beträffande avbildningar med främmande motiv, t. ex. en bild av Kölnerdomen å en i Frankrike tillverkad vas. I förstnämnda hänseende bör likväl bemärkas, att understundom i fråga om generiska beteckningar ett visst språk mera uteslutande användes, t. ex. »Eau-de-cologne», »Gants-de-suède», under det att åtminstone beteckningen »Svenska handskar» icke kan anses såsom generisk beteckning. Vidare har även eljest någon gång, när det gäller att angiva en varas kvalitet eller vissa egenskaper hos varan, likasom ock i fråga om fantasinamn å varor ett särskilt språk inom vissa branscher iklätt sig karaktären av internationellt. Redan i kommitténs motiv till importlagen har förevarande fråga upptagits till behandling och där besvarats i enahanda riktning.

På sätt i det föregående omnämnts, gäller såsom regel, att den föreslagna lagen icke är tillämplig å generiska beteckningar. Även enligt främmande lagstiftningar är förhållandet allmänt det, att sådana beteckningar ej betraktas som ursprungsbeteckningar, dock att i vissa länder, framför allt Frankrike, beteckningar för produkter, vilkas kvalitet väsentligen är beroende av klimat och jordmån eller andra naturförhållanden — särskilt vinodlingsprodukter, inklusive konjak, samt mineralvatten — merendels anses icke kunna övergå till generiska beteckningar. Vad angår Madridkonventionen, innehåller jämväl denna i sin 4 art., att beteckningar för vinodlingsprodukter icke må betraktas såsom generiska. Bestämmelsen härom upptogs i konventionen på yrkande från Portugals och Frankrikes sida.

*Beteckningar
för vinodlings-
produkter.*

En liknande särställning har nu i senare stycket av 2 § i förslaget givits åt sistnämnda slags beteckningar. Där stadgas nämligen rätt för Konungen att vid meddelande av förordnande, varom i första stycket av paragrafen förmäles, angående beteckningar för vinodlingsprodukter föreskriva, att en dylik beteckning, även om

brottslig avsikt, varom i 1 § nämns, icke föreligger, och således jämväl om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka viss varuart, ej må utan neutralisering av närmare angiven beskaffenhet användas för vara, som veterligen är av annat ursprung, än beteckningen angiver.

Såvitt angår införsel av varor till riket, kunna enligt den nya importlagen beteckningar för vinodlingsprodukter förklaras aldrig vara att anse som generiska. Genom den nu ifrågavarande bestämmelsen i förslaget ernås således i detta hänseende överensstämmelse mellan de båda författningarna.

Men, även fränsett detta, torde förevarande stadgande få anses ändamålsenligt. Under det blott få svenska ursprungsbeteckningar finnas, som övergått till generiska, äro exemplen på utländska beteckningar, med vilka detta är förhållandet, synnerligen talrika. Att säga, huruvida en verklig ursprungsbeteckning eller en generisk beteckning föreligger, kan vara ganska vanskligt, varför, när en dylik, ofta för en hel industri synnerligen viktig fråga föreligger till avgörande vid domstol, sakkunniges hörande ej sällan kan vara av nöden. Om ock, sedan missbruk av ursprungsbeteckningar lagligen förbjudits och begreppet oriktig ursprungsbeteckning således upptagits i lagstiftningen, detta i viss mån är ägnat att begränsa de generiska beteckningarnas antal och särskilt hindra uppkomsten av nya sådana, är det icke uteslutet, att en affärsman genom att invända, att han endast använt sig av en beteckning, som han ansett hava karaktären av generisk, och att han således icke handlat i avsikt att vilseleda, undgår ansvar, oaktat beteckningen av kunderna — och det är deras, köparnas, uppfattning, som är den huvudsakligen avgörande — betraktas såsom en ursprungsbeteckning. Framför allt kanske i fråga om beteckningar för vinodlingsprodukter ligger faran av ett sådant osäkerhetstillstånd nära till hands. Såsom bevis härå må tjäna förhållandena i Tyskland, innan genom vinlagen den 7 april 1909 den huvudregel uppställdes, att för icke musserande viner — stadgandet avser alltså ej champagne och dylika viner likasom ej heller konjak — geografiska beteckningar må användas endast för utmärkande av varans ursprung. Genom det av kommittén

föreslagna stadgandet skulle helt visst å en praktiskt särskilt betydelsefull punkt större säkerhet vinnas och faran för kringgående av lagen undvikas.

Om således, vad angår beteckningar för vinodlingsprodukter, brottslig avsikt hos gärningsmannen icke fordras för ådömande av ansvar, har däremot den andra subjektiva förutsättningen, nämligen ond tro, vetskap om att varan är av annat ursprung, även här bibehållits. Emellertid må erinras om vad i motiven till 1 § yttrats angående ett eventuellt genomförande framdeles av en mera omfattande lagstiftning rörande ursprungsbeteckningar.

Innan kommittén går vidare i redogörelsen för nu föreliggande stadgande, skall nämnas, att i fortsättningen ett och annat kommer att yttras, som visserligen avser andra slag av ursprungsbeteckningar, men som kommittén funnit lämpligast kunna här upptagas.

Särskilt angående beteckningar för vinodlingsprodukter gäller, att ett geografiskt namn ofta användes i mer eller mindre förändrad form — jämför exempelvis beteckningarna »Sherry» i stället för »Jeres», »Portvin» i stället för »Oportovin», »Konjak» i stället för »Cognac». Att lagen är tillämplig även å sådana beteckningar, framgår utau speciellt stadgande av 1 §:s formulering.

Beriktigas en eljest otillåten beteckning för en vinodlingsprodukt på visst i 2 § föreskrivet sätt, är ansvar uteslutet. Motsvarande bestämmelse återfinnes i den nya importlagen och överensstämmer med den tolkning, kommittén i motiven till samma lag givit åt Madridkonventionen. Blott i fråga om beteckningar för vinodlingsprodukter är emellertid, i motsats till vad som gäller enligt nyssnämnda lag, det i paragrafen angivna sätt för neutralisering obligatoriskt, men detta oavsett om beteckningen direkt anger varans ursprung (»Marsala», »Oporto»), eller om den endast indirekt utmärker detsamma (ett fingerat firma- eller orsnamn, häntydande på ett särskilt land, eller eljest ord å ett visst språk, t. ex. orden »Grand vin mousseux» å en flaska tyskt vin, varemot, då handeln med portvin, madeira och sherry sedan gammalt till största delen ligger i händerna på engelska firmor, användandet av sådana engelska ord som »Golden», »Pale», »Old superior» å flaskor, innehållande dylika viner,

ej konstituerar en engelsk ursprungsbeteckning). Beträffande oriktiga ursprungsbeteckningar för andra varor än vinodlingsprodukter är det, såvitt angår förhållandena inne i landet, tillräckligt med en uppgift, att varan icke härstammar från det land, den stad o. s. v., som den oriktiga beteckningen antyder; att t. ex. ett svenskt firmanamn, anbragt å en här i riket tillverkad vara med främmande ursprungsbeteckning, ingalunda alltid neutraliserar denna senare, torde bland annat framgå av vad förut yttrats angående svenskt firmanamn o. d. som ursprungsbeteckning. Såsom nyss antytts, erfordras enligt importlagen för alla fall det fullständigare neutraliseringssättet. Där har för uppfyllande av Madridkonventionens bestämmelser en sådan allmän föreskrift varit nödvändig; här åter har samma föreskrift kunnat begränsas till det praktiskt särskilt viktiga fallet rörande beteckningar för vinodlingsprodukter, så att exempelvis en sådan beteckning som »Portvin från (en angiven spansk ort)» icke är tillåten men väl beteckningen »Spanskt portvin». Uppenbarligen gäller angående alla beteckningar, brukliga för vinodlingsprodukter, att, om en vara så betecknas, att därav tydligt framgår, att fråga icke alls är om någon verklig vinodlingsprodukt (t. ex. »Äpplechampagne»), någon annan neutralisering, något angivande av ursprungslandet eller ursprungsorten ej fordras. I anledning av kommitténs ovannämnda tolkning av Madridkonventionen skall här anmärkas, att särskilt inom Frankrike och, efter vad det vill synas, jämväl Portugal konventionen tolkats så, att med undantag för det i 3 art. uttryckligen omförmälda fall en oriktig ursprungsbeteckning ej må neutraliseras. En dylik uppfattning synes emellertid innebära en oegentlighet. Syftet med en lag eller internationell överenskommelse till skydd mot användande av oriktiga ursprungsbeteckningar bör ju nämligen vara att förhindra, att eventuella köpare vilseledas beträffande en varas ursprung, men något sådant vilseledande kan ej förekomma, i händelse det verkliga ursprunget fullt tydligt angives; också är i England och Spanien, vilka stater anslutit sig till konventionen, neutralisering av oriktiga ursprungsbeteckningar av vad slag det vara må tillåten. Vill man åter ingripa icke blott mot ett vilseledande i nyss omförmälda hänseende utan över huvud taget mot ett utnyttjande av den dragnings-

kraft, ett renommerat namn i och för sig innebär, är den franska ståndpunkten riktig. Den tyska vinlagen av år 1909 intager ock i fråga om icke musserande viner (se ovan) samma ståndpunkt, varemot eljest enligt tysk rätt en oriktig ursprungsbeteckning må neutraliseras, om detta sker på ett fullt tydligt sätt.

Vid besvarandet av frågan, vilken ort som är att anse såsom ursprungsort för ett vin, torde en viss skillnad böra göras mellan å ena sidan icke musserande viner och å andra sidan musserande.

Beträffande ett icke musserande vin är ju förhållandet det, att vinets karaktär, om också ej uteslutande, så dock i alldeles övervägande grad bestämmes av beskaffenheten hos råvaran, det vill här säga den till vinet använda druvan. Orten, där denna vuxit, är därför i regel att betrakta såsom vinets ursprungsort, även om detta kanske till någon del eller undantagsvis t. o. m. helt och hållet beretts annorstädes.

Vad därefter angår musserande viner, är visserligen jämväl här druvans kvalitet men också beredningen av en avgörande vikt. För att exempelvis beteckningen »Champagne» skall utan neutraliserande tillägg få nyttjas för ett vin, synes på grund härav böra fordras, icke blott att den använda druvan vuxit inom det franska champagnedistriktet, utan även att fabrikationen i sin helhet där försiggått och vinet där tappats.

Då konjak i lika grad som ett musserande vin är en industriprodukt, torde rörande beteckningen »Konjak» det samma få anses gälla som angående beteckningar för musserande viner, dock att orten för konjakens tappande från fat till flaska är utan betydelse.

För att i detta sammanhang taga några exempel från en annan bransch må en cigarr icke märkas med ordet »Habana» eller betecknas såsom »Havannacigarr» utan att vara tillverkad på Cuba och av där producerad tobak; det motsvarande är exempelvis förhållandet med beteckningen »Manillacigarr». I fråga åter om sådana beteckningar som »Holländsk cigarr», »Bremercigarr», »Hamburgercigarr» likasom merendels i fråga om beteckningar för cigarretter, t. ex. »Ryska cigarretter», där vikten mera uteslutande ligger på själva tillverkningen, gäller, att dylika beteckningar må användas, så snart

varan fabricerats inom det angivna landet eller å den angivna orten, oavsett varifrån råprodukten kommit.

Beträffande s. k. förskärning och kypring av vin och konjak är regeln den, att varans ursprung bestämmes av den beståndsdel i varan, som giver denna dess karaktär. Ett vin må alltså icke betecknas såsom »Sherry», utan att dess väsentliga beståndsdel utgöres av verkligt Jeresvin. Uppenbarligen må ej heller i nämnda fall varan utgivas för att uteslutande bestå av sådant vin; en uttrycklig uppgift om den behandling, vinet undergått, erfordras däremot icke.

Rörande varor i allmänhet gäller, att en använd ursprungs-beteckning icke alltid får tagas strängt efter ordalydelsen; så t. ex. plägar ur affärssynpunkt merendels till en fabriksstad räknas jämväl dess närmaste omgivningar. Särskilt i fråga om vinodlingsprodukter är förhållandet, att det geografiska och det kommersiella språkbruket ofta ganska väsentligt skilja sig från varandra. I en del främmande vinlagar — speciella sådana givas utom för Tyskland jämväl för vissa andra vinproducerande länder — finnes också bestämt, för vilka områden den ena eller andra beteckningen må användas. Enligt portugisisk rätt t. ex. behöver ett vin, som benämnes »Oporto», icke härstamma från själva staden med detta namn, utan kan det även, och givetvis är detta vanligen fallet, leda sitt ursprung från annan ort inom det s. k. Dourodistriktet i Portugal. Det motsvarande gäller enligt fransk rätt angående beteckningen »Cognac»; så snart varan härrör från Charentedistriktet i Frankrike, är beteckningen tillåten. Andra exempel äro »Bordeaux», »Marsala» och »Tokajer». Huvudorten eller eljest den ort inom ett visst område, varifrån handeln i förevarande varuslag väsentligast bedrives, har här givit namn även åt varor från den kringliggande trakten.

Att ifrågavarande av kommittén föreslagna bestämmelser innebära en avsevärd ändring i bestående förhållanden på vin- och konjakshandelns område, ligger för den, som närmare känner det nuvarande tillståndet, i öppen dag. Då åtminstone beteckningen »Cognac» verkligen hos oss, om också ej i den äkta konjakens hemland Frankrike, antagit karaktären av generisk beteckning, kan det synas strängt att förbjuda dess användande

som sådan utan neutraliserande tillägg; och helt visst kan jämväl, enligt vad det ovan sagda torde giva vid handen, lagen på en eller annan punkt komma att erbjuda svårigheter i tillämpningen. Men å andra sidan låter det sig icke förnekas, att, på sätt ock i viss mån bestyrkes av vad styrelsen för Sveriges allmänna vin- och spirituosa-handlareförening i sin förut refererade skrivelse anfört, inom vin- och konjaksbranschen förekomma missförhållanden, som den föreslagna lagstiftningen är ägnad att i det väsentliga avhjälpa. De betänkligheter, vilka kunna göras gällande mot denna, synas även av det skäl böra få vika, att genom bestämmelserna i fråga möjlighet beredes för Konungen att för Sveriges del tillmötesgå de krav från vissa vinproducerande länders sida på skydd i nu förevarande hänseende, som alltmera framställts under senare år, och som resulterat i särskilda överenskommelser olika stater emellan.

Allmänna bestämmelser.

(3—5 §§.)

Någon vidlyftigare motivering lära dessa bestämmelser icke erfordra.

Stadgandet i 3 § har sin motsvarighet i åtskilliga andra författningar på näringslivets område och lärer även här få anses på sin plats, då användande av oriktig ursprungsbeteckning vanligen ej förekommer som en enstaka handling utan har karaktären av fortsatt brott. För att utmärka, att det är likgiltigt, huruvida åtal anhängiggöres genom stämning eller muntligen vid rätten, om svaranden själv är där tillstädes, har åt stadgandet givits en något olika avfattning mot den vanliga.

Enligt förslaget har åtalsrätten lagts i händerna på allmänne åklagaren. Emellertid torde framdeles vid det fortsatta lagstiftningsarbetet mot illojal konkurrens vara att taga i övervägande, om icke den jämkning i stadgandet angående åtalsrätten lämpligen bör vidtagas, att efter mönster från vissa utländska lagar nämnda rätt,

möjligen med allmänne åklagarens uteslutande, anförtros åt den brottsliges konkurrenter — i vilket hänseende må erinras om innehållet i 2 art. av Madridkonventionen — samt eventuellt jämväl handelskammare och liknande sammanslutningar av näringsidkare, med rätt för konkurrenterna att även utkräva ersättning för liden skada.

Någon andel i ådömda böter har icke ansetts böra tillerkännas åklagare eller angivare.

Då ej för kort tid bör lämnas industri och handel att anpassa sig efter lagens bestämmelser, synes, om ock ur andra synpunkter dennas ikraftträdande snarast möjligt må anses önskvärt, tiden härför böra bestämmas till tidigast den 1 januari 1915. Att vid lagens trädande i kraft varor med oriktig ursprungsbezeichnung finnas på lager hos en affärsman, hindrar icke ådömande av ansvar för varornas saluhållande efter nämnda tidpunkt, om eljest förutsättningarna för straffbarhet föreligga; genom en oftast så enkel åtgärd som neutralisering av den oriktiga beteckningen kan emellertid ansvar undvikas.

Bilaga.

Madridöverenskommelsen

den 14 april 1891

**angående undertryckande av oriktiga ursprungsbeteckningar
å handelsvaror,**

reviderad i Washington den 2 juni 1911.

Artikel 1.

Varje vara, som bär en oriktig ursprungsbeteckning, varigenom ett av de kontraherande länderna eller en plats, belägen inom något av dessa, direkt eller indirekt anges såsom ursprungsland eller ursprungsort, skall tagas i beslag vid införsel till något av nämnda länder.

Beslag skall likaledes verkställas inom det land, där den oriktiga ursprungsbeteckningen anbragts, eller inom det land, i vilket den med den oriktiga beteckningen försedda varan blivit införd.

Om lagstiftningen i något land icke medger beslag vid införseln, skall sådant beslag ersättas med införsel-förbud.

Därest lagstiftningen i något land ej medger beslag inom landet, skall sådant beslag ersättas med de åtgärder och medel, som det ifrågavarande landets lag i jämförliga fall tillförsäkrar landets egna undersåtar.

Artikel 2.

Beslag skall äga rum på begäran av vare sig allmän åklagare eller vilken som helst behörig myndighet, t. ex. tullmyndighet, eller någon målsägande, enskild person eller bolag, i enlighet med varje lands inhemska lagstiftning.

Myndigheterna skola icke vara skyldiga att verkställa beslag å transitogods.

Artikel 3.

Förevarande bestämmelser utgöra ej hinder därför, att säljaren angiver sitt namn eller sin adress å varor, som härstamma från ett annat land än det, inom vilket varorna försäljas; men skall i detta fall adressen eller namnet åtföljas av en noggrann och med tydliga bokstäver anbragt uppgift om det land eller den plats, där varorna tillverkats eller frambragts.

Artikel 4.

Domstolarna i varje land skola hava att bedöma, vilka beteckningar på grund av sin allmänna karaktär icke äro underkastade bestämmelserna i denna överenskommelse, dock att ursprungsbeteckningar för vinodlingsprodukter ej inbegripas i det uti denna artikel omförmälda undantag.

Artikel 5.

De stater, tillhörande unionen till skydd för den industriella äganderätten, vilka ej hava deltagit i förevarande överenskommelse, skola på begäran äga att ansluta sig till densamma i den ordning, artikel 16 av den allmänna konventionen (konventionen den 20 mars 1883 till skydd för den industriella äganderätten) föreskriver.

Artikel 6.

Föreliggande överenskommelse skall ratificeras och ratifikationerna skola deponeras i Washington senast den 1 april 1913.

Den skall träda i kraft en månad efter utgången av denna tidsfrist och hava samma gällande kraft och varaktighet som den allmänna konventionen.
